

Sosiaali- ja terveysministeriölle

Viite: HE luonnos eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (kuuleminen 2.5.2018 / EU-tietosuoja-asetuksen johdosta tehtävät muutokset asiakastietolakiin ja siihen liittyviin muihin lakeihin) / STM22:00/2017

Yleistä

- Lakiesityksen tarkoituksena on luoda edellytykset valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen käyttöönotolle sosiaalipalveluissa samoin periaattein kuin terveydenhuollossa on jo otettu käyttöön vastaavat sähköiset tietojärjestelmäpalvelut. Hyvinvointialan liitto kannattaa mahdollisimman yhtenäisiä lähtökohtia tietojärjestelmäpalveluille.
- Lakiesityksen mukaisesti tulnaisiin luopumaan ns. terveydenhuollossa sovellettavasta perussuostumuksesta (asiakkaalla olisi mahdollisuus kieltää tietojensa luovutus sosiaali- ja terveydenhuollon rekisterinpitäjien välillä). Ministeriön perusteluiden mukaisesti muutos johtuu EU:n tietosuojadirektiivin toimeenpanosta.
- Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelyn edellytyksenä on varmistettu asiakas- ja hoitosuhde. Palvelunantaja määrittäisi sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden käyttöoikeuden asiakastietoihin. Nämä säännökset turvaavat sitä, että asiakastietoja käytetään vain silloin kun siihen on perusteltu syy ja tietoja käyttävät vain henkilöt, joilla on hoidettavanaan asiakasasia, joka edellyttää asiakastietojen käyttöä.
- Esityksen mukaan asiakas voisi itse tallentaa omia hyvinvointitietojaan omatietovarantoon ja ammattihenkilöt käyttäisivät niitä asiakkaan suostumuksen perusteella. Asiakas voisi valtuuttaa toisen henkilön asioimaan puolestaan sähköisesti. Hyvinvointialan liitto kannattaa joustavia asiointitapoja ja asiakkaiden omaa aktiivisuutta yhtenä omien tietojensa ylläpitäjänä.

- Lakiesityksen mukaan reseptiarkistosta tullaan luopumaan (sähköisestä lääkemääräyksestä annettu laki) ja tarvittavat tiedot tallennettaisiin reseptikeskukseen. Käsitteemme mukaan kyse on teknisluonteisesta muutoksesta, joka ei vaikeuttane hyvin käyntiin lähtenyttä sähköistä lääkemääräyskäytäntöä.

Huomioita muutamien pykälien osalta

Huomioita 3 §:ään (määritelmät)

- määritelmien osalta tulee käyttää yhdenmukaisia määrittelyitä verrattuna voimassa olevaan (ja eduskunnassa valmistelussa olevaan) sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntöön (esimerkiksi ”palvelunantaja” ja ”palvelunjärjestäjä”). Palvelun järjestämistä vastaava taho on eri asia kuin palveluita tuottava taho.

Huomioita 6 §:ään (palveluntuottajan vastuut) ja 8 §:ään (liittyminen tietojärjestelmäpalvelujen käyttäjäksi)

- palveluntuottajien vastuusta säädettäessä tulee ottaa huomioon, että sosiaali- ja terveyspalveluita tuottavat myös lukuisat pienet ja keskisuuret toimijat, joiden rajatun toimintamahdollisuudet suuriin toimijoihin verrattuna tulee ottaa huomioon pykälää käytännössä tulkittaessa (mm. vastuu tietojen oikeellisuudesta ja virheen korjaamisesta ei saa johtaa liian kevyin perustein sopimusten purkamiseen tai muihin sanktioihin jne.)
- siirtymäajoilla tulee mahdollistaa se, että kaikilla toimijoilla on realistinen mahdollisuus liittyä valtakunnalliseen tietojärjestelmäpalveluun. Verovaroin järjestettävän kansallisen tuen ml. koulutus tulee kohdistua tarpeen mukaan sekä julkisiin että yksityisiin palveluntuottajiin.
- summa summarum lukuisat hyväksymis- ja tiedottamistehtävät kuormittavat palveluntuottajia ja osa em. tehtävistä edellyttää tilaajan hyväksyntää ikään kuin toistamiseen (vastuuta on jo lähtökohtaisesti siirretty palveluntuottajalle).

Huomioita 17 §:ään

- asiakastietojen käsittelijöiden tunnistaminen tulee tapahtua sellaisilla teknisillä keinoilla, että myös pienillä toimijoilla on tosiasiallinen tekninen ja taloudellinen mahdollisuus käyttää palvelua (myöhemmin annettava STM:n asetus). Sosiaalipalvelut ja terveyspalvelut tulevat käsiteltäväksi järjestelmässä erikseen riippuen tietojen

käyttötarkoituksesta ja toimintojen luonteesta. Tämä ei saa asettaa integraation toteuttamisen esteeksi uutta lainsäädäntöä sovellettaessa.

- pienillä toimijoilla ei ole käytettävissään erillistä hallinnollista henkilöstöä ja monet tähän asiakokonaisuuteen liittyvät tehtävät tapahtuvat lainsäädännön vaatimuksesta eikä palveluntuottajan tarpeista lähtien.

Lakiesityksen mukaan valvonta- ja tarkastustoiminta on vastuutettu sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston tehtäväksi. Yksityisten palveluntuottajille tulee tämän lisäksi vaatimuksia sopimusosapuolina olevien kuntien ja kuntayhtymien kautta. Jo nyt on ilmennyt, että kunnat mm. Helsingin kaupunki, ovat lähettäneet yksipuolisesti palveluntuottajien hyväksyttäväksi laajoja (n. 20 sivua) ja yksityiskohtaisia tietoturvallisuusliitteitä sopimuksiin. Mm. Helsingin kaupungin lähettämättä tietoturvallisuusliitteessä asetetaan mm. uusia sopimussakkoja tai muita sanktioita pääsopimuksien vastaavien kohtien lisäksi.

Lisätiedot johtava elinkeinoasiantuntija Aino Närkki, 0400 436439

Helsinki 8.5.2018

Ulla-Maija Rajakangas

Hyvinvointialan liitto

Hyvinvointialan liitto edistää yksityisten sosiaali- ja terveysalan palveluja tuottavien yritysten ja järjestöjen toimintaedellytyksiä ja neuvottelee alan yleissitovat työehtosopimukset. Liitto valvoo jäsentensä yhteisiä etuja. Se myös neuvoo jäseniään työoikeudellisissa ja elinkeinopolitiikan kysymyksissä. Liiton 1 500 jäsentä työllistää lähes 85 000 sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaista. Liiton jäsenet tuottavat mm. vanhuspalveluita, lasten ja nuorten palveluita, lääkäripalveluita, kuntoutusta, suun terveydenhuoltoa, päihde- ja mielenterveyspalveluita sekä toimivat alan järjestötyössä. Hyvinvointialan liitto on Elinkeinoelämän keskusliiton jäsen.

Lausunto 8.5.2018

